

דף ה.

עין משפט א.

ח"מ סימן ג סעיף ב

עיין לעיל דף ב: עין משפט ב

עין משפט ב.

ח"מ סימן כה סעיף ב

ב ג. טעה הדיין ^י בשיקול הדעת כגון דבר שהוא מחלוקת תנאים או אמוראים ולא נפסקה הלכה כאחד מהם בפירוש, ועשה כאחד מהם ולא ידע שכבר פשט למעשה כדברי האחד ^ב בכל העולם, אם היה דיין זה מומחה שנטל רשות, או לא נטל רשות אבל ^ל קיבלוהו עליהם, ^מ חוזר הדין, הואיל והוא ^ז מומחה. ואם אי אפשר להחזיר פטור מלשלם, ואפי' נשא ונתן ביד, דהיינו שהוציא ממון מידי הנתבע ונתנו לידי התובע. וג' הדיוטות דינם כיחיד מומחה שקיבלוהו עליהם לענין זה.

עין משפט ג.

ח"מ סימן ג סעיף ב

עיין לעיל דף ב: עין משפט ב

עין משפט ד.

ח"מ סימן כה סעיף ב

עיין לעיל עין משפט ב

י. מימרא דרב פפא שם בסנהדרין ל"ג ע"א.

כ. לאו דוקא בכל העולם, כ"כ הש"ך אלא ה"ה בכל המדינה שהוא בתוכה כגון במצרים שקיבלו הוראת הרמב"ם.

ל. אפי' לא קיבלוהו בפירוש אלא שבאו מעצמן לדון לפניו מקרי קבלה כ"כ הש"ך.

מ. כסברת הרי"ף הסובר דבזמן שהדיין פטור מלשלם אמרו חכמים שיחזור הדין משום פסידא דבעל הדין, אבל הרא"ש חולק על דין זה וס"ל דאין הדין חוזר. עיין סמ"ע ס"ק י"ד וש"ך ס"ק י"ד.

נ. אפי' בזמן הזה שייך מומחה אם הוא יודע בש"ס ופוסקים וסברתו ישרה, ומנוסה בדינים ולא נמצא בו טעות. אבל גם צריך שיהיה ידוע ומפורסם למומחה, כ"כ הש"ך ס"ק י"ג. ועיין בקצות ונתיבות בחידושים ס"ק כ"א.

 את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלאהרן שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
 email: minchat.aaa@gmail.com

דף ה:

עין משפט א.

יו"ד סימן רמב עיף ט י

ט. יג. כל הכתוב בספרים **ב** מפסקי הגאונים י"א דיכול להורות בימי רבו, רק לא יורה דבר מלבו ולא יסמוך על ראיותיו לדמות מילתא למילתא מעצמו.

י. יד. יש מי שכתב שאסור לחכם להתיר דבר התמוה **ע** שנראה לרבים שהתיר את האסור.

עין משפט ה.ו.

יו"ד סימן רמב עיף ד

ה. ד. אסור לאדם להורות לפני רבו לעולם **ב**, וכל המורה לפניו חייב מיתה.

ס. וכתב הש"ך בס"ק ט"ז דבפניו אסור אפי' מספרים, או לדמות מילתא למילתא בדבר הכתוב בספרים אסור, גם שלא בפני רבו, ע"ש.

ע. ודוקא אם מתיר בסתם אבל אם אומר לשואל טעם בדבר ומראה לו פנים או שמביא ראיות מתוך הספר מותר. ש"ך ס"ק י"ז.

ותמה בספר ראשון לציון מדוע מר"ן כתב דין זה בשם י"א דזה פשוט מש"ס, ועיין שם שהביא כמה דוגמאות שבדידיה הוה עובדא והתירו המון העם ודימו מילתא למילתא, ועיין בשו"ת ברכה דאם הרב רוצה להתיר דבר שהעולם נהגו בו איסור משום שנראה לו שאין הדין כן בזה מותר וע"ש.

פ. מימרא דרבא בעירובין ס"ב ע"א. וכתב בברכי יוסף שיש ליזהר לעיין בספרים קודם שיורה ולא יסמוך על הרשום בזכרונו, ואמרו שהמורה בעל פה בלי לפתוח הספר שלפניו קרוב הדבר ליכנס בסוג של מורה הלכה במקום רבו, והוסיף בפ"ת ס"ק ג' כי רבותינו הן הספרים אשר נתפשטו בקרב ישראל וסמך לדבר "אז לא אבוש בהביטתי" וכו'. והרב שבות יעקב בח"ב סי' ס"ד כתב שכך קבל מרבותיו שראוי לכל מורה שלא יורה בלתי עיון תחלה בספר.

כשיש חכמים בעיר צריך להמלך בהם, וכתב הברכי יוסף דזה חיובא הוא. ושם דכמה צריך ליזהר מלהורות בדבר שאינו ברור לו מאוד עד שיצרף עמו חכמי העיר ע"ש.

הגה: אפי' נטילת רשות לא מועילה תוך ג' פרסאות ז אם הוא רבו מובהק.

ה. אם התלמיד רחוק מרבו י"ב מיל ושאל לו אדם דבר הלכה בדרך מקרה יכול להשיב ק, אבל לקבוע עצמו להוראה ולישב ולהורות אפי' היה בסוף העולם אסור להורות עד שיתן לו רבו רשות, או ימות.

הגה: כל זה ברבו מובהק ר אבל בתלמיד חבר אפי' תוך ג' פרסאות מותר. וי"א דמ"מ לפני רבו ממש ש אסור. ואפי' שלא בפניו ממש אם התחילו בכבוד הרב לומר שישאלו לרב או שהרב מופלג בחכמה וזקנה, אין להורות בעירו אפי' שלא בפניו ממש.

ה. ו. י"א דתלמיד גמור ה תוך י"ב מיל חייב מיתה, ואם הוא מורה חוץ לי"ב מיל פטור אבל אסור.

צ. ודעת הראב"ד והרשב"א והריב"ש דנטילת רשות מועילה אף בתוך ג' פרסאות. ש"ך ס"ק ד'.

ק. טור בשם הרמב"ם פ"ה מת"ת הלכה ג', וכפי' הרמב"ם דלא תיקשי מברייתא ע"ש. ובספר ראשון לציון האריך מאוד בענין זה והסיק דת"ח אין לו איסור כלל להורות אפי' בפני רבו, אבל תלמיד גמור תוך ג' פרסאות אפי' בנתינת רשות אסור, וחוץ לג' פרסאות מותר ע"י נתינת רשות, וא"כ מש"כ מר"ן כאן בסעיף ד' דאם התלמיד רחוק מרבו י"ב מיל ושאל לו אדם דבר הלכה בדרך מקרה יכול להשיב, היינו אפי' בתלמיד גמור ובלי נטילת רשות, אבל בנטילת רשות מותר אפי' בתוך ג' פרסאות במקרה ולא בקבע, דלזה צריך נטילת רשות גם בתוך ג' פרסאות, ובתלמיד שאינו גמור אין איסור כלל להורות אפי' בפני רבו וכנ"ל.

ר. כל זה נמשך לסברא זו דהרמב"ם אבל י"א דאפי' תלמיד חבר אסור תוך י"ב מיל. ש"ך ס"ק ה'.

ש. ממש זה לא חוזר על רבו אלא על לפניו כלומר דלפניו ממש אפי' תלמיד חבר אסור. ש"ך ס"ק ו'.

ת. טור בשם הרא"ש ממימרא דרבא בעירובין ס"ג ע"א. ואם זה חוץ לי"ב מיל פטור אבל אסור, וכמ"ש התוס' שם ובסנהדרין דף ה' ע"ב. ובספר ראשון לציון כתב שזה נראה גם דעת הרמב"ם ע"ש.

הגה: וי"א דוקא ברגיל א לבא לעירו של התלמיד, אבל אם רבו אינו רגיל לבוא שם רק בדרך אקראי מותר, כל שהוא חוץ לג' פרסאות.

ה. ז. תלמיד חבר תוך י"ב מיל פטור אבל אסור ב, וחוץ לי"ב מיל מותר.

ה. ח. אע"פ שהתלמיד נטל רשות מרבו אחד לא סגי עד שיטול רשות מכל רבותיו ג המובהקים.

הגה: ומובהקים כאן לא כרבו מובהק שרוב חכמתו ממנו דא"כ לא אפשר שיהיה לו הרבה רבותיו מובהקים שרוב חכמתו מכל אחד מהם, אלא ר"ל תלמיד גמור ד לאפוקי תלמיד חבר שנתגדל בתורה ונעשה חבר לרבו והוא קרוב להיות כרבו.

הגה: מיהו יש חולקין וסוברים דאם קיבל רשות מרבו אחד מהני להורות חוץ לג' פרסאות ה אבל בתוך ג' לא מהני ליה.

א. היינו בשני וחמישי או ביום השוק אבל ברגיל ביום השוק שהוא פעם בשנה לא מיקרי רגיל. ש"ך ס"ק ח'.

ב. ולא מהני רשות תוך ג' פרסאות דחשיב רבו אצלו. באר הגולה אות י"ב. אבל מחוץ לי"ב מיל מותר אפי' בלי נטילת רשות, וי"א דצריך נטילת רשות. ש"ך ס"ק י'.

ג. כתב הש"ך שזה חוזר על תלמיד גמור אבל בתלמיד חבר סגי בנטילת רשות מרבו והוא ממהרי"ק. ועוד כתב דאם יש לו רב אחד מובהק והאחרים אינם מובהקים צריך שיטול רשות מרבו המובהק. ש"ך ס"ק י"א.

ד. היינו אפי' שלא למד רוב חכמתו ממנו כל שלא נתגדל להיות קרוב לרבו מקרי תלמידו, אבל הש"ך כתב שנראה לו שאין הדבר כן אלא אם אין רוב חכמתו ממנו א"צ לנהוג בו שום כבוד רק לענין קריעה בלבד, ומה שהקשה ברמ"א דא"כ א"א לו להיות לו הרבה רבותיו שרוב חכמתו מהם ומובהקים אין זה קושיא שי"ל שלמד אצל אחד רוב חכמתו במקרא ואצל השני למד רוב חכמתו במשנה אצל השלישי רוב חכמתו בגמ' וכן ע"ז הדרך באגדה ובקבלה וסיים שכך נראה דעת מרן השו"ע בסעיף ל' ע"ש. וכתב המהרי"ק דאפי' למדו וגם סמכו ולבסוף נתחכם הנסמך, יכול לחלוק עליו ולהורות לפניו הלכה למעשה, וראייה מר"ל ור"י ע"ש.

ה. כתב הש"ך בס"ק י"ג דתוך ג' פרסאות י"א דלא מהני אפי' נטילת רשות מכל רבותיו או מרבו מובהק יחיד.

הגה: וי"א דכל שאינו רבו מובהק שרוב חכמתו ממנו תלמיד חבר הוא ^ו.

עין משפט ז.

ח"מ סימן יב סעיף ז

ז. יב. אע"פ שהסכימו בעלי הדין לפשרה בבי"ד, ^ז יכולים לחזור בהם ^ח כל זמן שלא קנו מידם, דפשרה ^ט צריכה קנין אפי' בבי"ד של שלושה. ואחרי שקנו מידם אינם יכולים לחזור בהם.

ז. יג. כשקיבלו קנין על הפשרה אינם יכולים לחזור בהם, אפי' קיבלו בפני ^י דיין אחד. וי"א דוקא בפני שניים.

ו. ב"י בשם הרמב"ם.

ז. כ"כ הטור והתוס' והמרדכי בפ"ק דסנהדרין ודלא כראבי"ה וראב"ן שסוברים דאם שתקו בעלי הדין אחרי ששמעו הפשרה א"צ קנין ואינם יכולים לחזור. סמ"ע ס"ק י"ג.

ח. ואפי' התובע יכול לחזור לפני הקנין הגם שיש לומר כשנתרצה לפשרה הוי מחל על חלק מתביעתו ומחילה לא צריכה קנין, שאני מחילה מכח הפשרה של ביה"ד, שלא יאמר אח"כ הדיינים הטעו אותו, וע"כ צריכה קנין. ש"ך ס"ק י"א. מ"מ סיים הש"ך דאם אמר אח"כ בפירוש אחרי הפשרה אני מוחל לך לכו"ע אינו צריך קנין. ועיין בט"ז. והקנין הוא שיקנה הנתבע בק"ס החפץ שטוענין עליו כפי שיעור אשר יעשו הפשרנים, ואם זה כסף שאינו נקנה בחליפין דק"ס, צריך לשעבד נפשו להתחייב לו. סמ"ע ס"ק י"ט. וכל זה מהנתבע שמקנה לו ליתן, ואתן הוי קנין דברים, אבל מהתובע סגי שיקנו מידו לוותר ולמחול לנתבע מה שבידו סמ"ע ס"ק כ'.

ט. כתב הר"ן בחידושו דוקא שקיבלו בקנין סודר על הפשרה ופירשו בפירוש שיהיה פלוני ופלוני הפשרנים אבל אם קיבלו ק"ס בסתם על הפשרה אפי' שלושה אינם יכולים לעשות פשרה כל שלא קיבלו עליהם אותם שלושה מ"מ בבאו לפני בי"ד וקיבלו פשרה בק"ס סתם, הוי כפירשו שמות הפשרנים. נתיבות ביאורים ס"ק ד'.

וכתב הש"ך ס"ק י' דפשרה שעושים ביניהם בעלי דינים בעצמם א"צ קנין, והפשרנים נאמנים לומר שהיה קנין, וקנין מהני גם לפני הפשרה. כך משמע מהסמ"ע ס"ק י"ח.

י. כחכמים בסנהדרין ו' ע"א. וכ"כ הטור והרא"ש, וי"א הוא הכ"מ בדעת הרמב"ם שם כרשב"ג. ולפי"ז בחתימה על שטר בורות וקבלת קנין ע"פ הדין דהלכה כסתמא דמרן שיכול דיין אחד לעשות זה לבדו.